

ANALIZA COMPARATIVĂ A CAPABILITĂȚILOR ANTITERRORISTE ALE UNOR ȚĂRI MEMBRE ALE NATO

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE COUNTER-TERRORISM CAPABILITIES OF SOME NATO MEMBER STATES

L'ANALYSE COMPARATIVE DES CAPACITÉS ANTITERRORISTES DE CERTAINS ÉTATS MEMBRES DE L'OTAN

Col. (r) prof.univ.dr. Dănuț Mircea CHIRIAC*
Col.drd. Cosmin-Alexandru PÎSLARU**

Terorismul este un flagel care tinde să devină o normalitate în cotidianul cetățenilor europeni, în ciuda dezvoltării sistemelor de răspuns la acțiunile teroriste. Recentele atentate din Franța (29.10.2020) și din Austria (02.11.2020) confirmă realitatea tristă. În acest articol, dorim să identificăm direcțiile de acțiune ale unor state europene, care, deși partenere ale NATO, se află în opoziție cu ceea ce înseamnă percepția privind fenomenul de radicalizare a islamismului, în vederea combaterii acțiunilor teroriste.

Terrorism is a scourge that tends to become a normality in the everyday lives of the European citizens, despite the development of the systems that respond to the terrorist actions. The recent attacks in France (October 29, 2020) and Austria (November 02, 2020) confirm this sad reality. In this article, we aim to identify the directions of action of some European states that, in spite of being NATO partners, oppose the perception of the phenomenon of radicalization of Islamism, in order to combat terrorist actions.

Le terrorisme est un fléau qui a tendance à devenir une normalité de la vie quotidienne des citoyens européens, malgré le développement des systèmes qui visent à répondre aux actions terroristes. En effet, les récents attentats en France (29.10.2020) et en Autriche (02.11.2020) confirment la triste réalité. Dans cet article, on a l'intention d'identifier les points d'action de certains États européens qui, bien que partenaires de l'OTAN, ont une perception tout à fait différente sur le phénomène de radicalisation de l'islam dans la lutte contre les actes terroristes.

Cuvinte-cheie: terorism; radicalizare; atacuri teroriste; răspuns; Franța; Turcia.

Keywords: terrorism; radicalization; terrorist attacks; response; France; Turkey.

Mots-clés: terrorisme; radicalisation; attaques terroristes; réponse; France; Turquie.

Considerații preliminare

Efectele globalizării, fluxurile migraționiste, contextul internațional determinat de conflictele din Siria, Irak, Libia sau de situația din Nagorno Karabah, măsurile impuse la nivel internațional în vederea stopării fluxurilor financiare destinate finanțării activităților teroriste, creșterea nivelului de alertă la punctele de frontieră reprezintă o parte dintre factorii care reliefează creșterea, la nivel

mondial și în special european, a preocupării permanente pentru limitarea factorilor de risc, care tind să se transforme în amenințări teroriste. Sunt justificate măsuri suplimentare?

În condițiile actuale, efortul principal este direcționat de majoritatea statelor către gestionarea crizei sanitare, generate de pandemia de COVID-19, către combaterea crizei economice care se prefigurează ca rezultat al restricțiilor impuse de limitarea răspândirii virusului. Resursele materiale și umane sunt absorbite aproape în totalitate de criza sanitară. Măsurile restrictive impuse populației, în încercarea de stopare a răspândirii virusului, pe lângă efectele benefice, palpabile, confirmate

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: danutmirceachiriac@yahoo.com

**Ministerul Apărării Naționale

e-mail: pislrucosmin@yahoo.com

de statistici, determină și un efect de creștere a tensiunilor sociale, de acutizare a conflictelor sociale, rasiale, și aici ne referim, în special, la mișcarea „Black Lives Matter”¹, din Statele Unite ale Americii, la acutizarea unor falii mai vechi, izvorâte din trecutul colonialist, pe motive religioase, dacă ne referim la Franța², sau chiar la diminuarea nivelului de încredere a populației în capacitatea statului de a gestiona situații deosebite, crize, indiferent de natura acestora.

În lipsa evenimentelor sociale și în condițiile limitării drastice a interacțiunii sociale, Internetul a căpătat dimensiuni neatinse până în prezent ca nivel de interacțiune cu activitățile cotidiene, de la socializare la cumpărături, de la procesul educațional la spațiul de comunicare oficial, de la mediu de dezbatere la spațiu infracțional. La noua realitate, s-au conectat inclusiv activitățile asociate infracționalității sau activităților de natură teroristă. Decapitarea unui profesor de istorie-geografie, în apropierea Parisului, mai exact în localitatea Conflans Saint-Honorine, la data de 17 octombrie 2020, uciderea altor trei persoane, într-o catedrală din Nisa, la 29 octombrie 2020, sau atacul, din seara de 3 noiembrie 2020, asupra cetățenilor din Viena, reprezintă dovezi nefericite că radicalizarea islamică, activarea unor celule teroriste independente sau planificarea unor lovituri teroriste sunt posibile, în lumina noii realități generate de criza sanitară. Deși „Islamul este religia păcii”³, recrutarea unor noi adepți sau radicalizarea adepților religiei islamice, chiar dacă vorbim despre cetățeni europeni, născuți și crescuți în Europa, pare să cunoască un proces de intensificare, proporțional cu creșterea timpului petrecut în mediul on line și cu nivelul de tensiune socială inerentă, generat de măsurile restrictive, impuse pentru prevenirea infecției cu SARS-CoV-2.

În paralel cu gestionarea crizei sanitare, terorismul rămâne o problemă fundamentală, actuală, care determină direcții de acțiune noi, cu scopul reducerii amenințării teroriste și protejării intereselor fundamentale ale propriilor cetățeni. Ne vom opri, în articolul de față, asupra Franței și Turciei prin prisma conflictului diplomatic dintre cele două țări, evidențiat prin declarațiile președinților acestora⁴, declanșat, în contextul relațiilor tensionate, pe fondul conflictelor din Siria, din Libia și din estul Mării Mediterane, ca urmare a reacțiilor președintelui Macron, lansate în spațiul public, după atentatele teroriste care au zguduit

Franța, în toamna anului 2020, state care au însă în comun apartenența la Alianța Nord-Atlantică și lupta pentru eradicarea fenomenului terorist.

Turcia

Confruntată cu o serie de atentate teroriste, începând încă din anul 1960 și culminând cu atacul asupra clubului de noapte Reina din cartierul Ortakoy, Istanbul, Turcia suferă pe mai multe planuri, din pricina acestui flagel. Seria de atacuri teroriste (aproximativ 20, dacă ne raportăm la perioada 2015-2020) au afectat în bună măsură economia acestei țări, unde o pondere importantă este reprezentată de turism și comerț.

Gruparea separatistă PKK (Partidul Muncitorilor din Kurdistan), DHKP/C (Frontul Partidului Revoluționar de Eliberare a Poporului) și gruparea separatistă kurdă TAK (Șoimii Libertății Kurdistanului) sunt principalele amenințări ale statului, în opinia guvernului de la Ankara, pentru care terorismul reprezintă, din punct de vedere juridic, „orice act realizat de una sau mai multe persoane aparținând unei organizații, cu scopul de a schimba Republica, sistemul politic, legal, social, secular și economic, afectând unitatea indivizibilă a statului sau distrugând autoritatea sa, punându-i în pericol existența, eliminând drepturile și libertățile fundamentale sau aducând prejudicii securității statului, afectând ordinea publică, prin măsuri de presiune, forță și violență, teroare, intimidare, opresiune sau amenințări”⁵.

O enumerare a atacurilor teroriste, care au avut loc pe teritoriul Turciei în ultimii ani, vine să întărească definirea actului terorist, în accepțiunea juridică a autorităților turce:

- în iunie 2015, au fost înregistrate două atacuri în Diyarbakir, în apropierea graniței cu Siria, în care au murit șase persoane, și mai multe au fost rănite;
- la data de 20 iulie 2015, în localitatea Suruc, provincia Sanlurfa, un terorist sinucigaș s-a detonat, ucigând 33 de persoane și rănind peste 100;
- la 10 octombrie 2015, două explozii succesive, provocate de atentatori sinucigași, lângă gara principală din zona Ulus, din Ankara, au determinat decesul a 86 de persoane și rănirea altor 186;
- la 23 decembrie 2015, pe aeroportul Sabiha Gokcen, din Istanbul, o bombă a explodat, conducând la decesul unei femei și rănirea alteia;

- la 12 ianuarie, un atac sinucigaș cu bombă în Sultanahmet, Istanbul, a provocat moartea a 10 turiști și rănirea altor 15, într-o zonă intens frecventată de turiști străini;

- 17 februarie 2016 – o mașină capcană a explodat lângă o mașină militară, în apropierea Statului Major al armatei turce din Ankara, ucigând 28 de persoane și rănind alte 61;

- 13 martie 2016 – un atentat cu bombă, care a avut loc în zona centrală a Ankarei, pe strada Kizilay, a ucis 34 de persoane, iar alte 125 au fost rănite⁶;

- 19 martie 2016 – un terorist sinucigaș s-a detonat pe strada Istiklal, din zona centrală a orașului Istanbul: 4 persoane au murit și 36 au fost rănite;

- 27 aprilie 2016 – Bursa, în apropierea Marii Moschei, un simbol al orașului, când o femeie s-a detonat, rănind 13 persoane;

- mai 2016 – atac cu bombă la o secție de poliție din Gaziantep: doi ofițeri de poliție au fost uciși și alte 23 de persoane au fost rănite;

- 7 iunie 2016 – un atac cu bombă în cartierul Vezneciler: printre victime, 7 ofițeri de poliție și 4 civili, iar alte 36 de persoane au fost rănite;

- 28 iunie 2016 – Aeroportul Internațional Atatürk, din Istanbul: trei atentatori sinucigași s-au detonat la terminalul sosiri. 42 de morți și 239 de răniți, dintre care foarte mulți cetățeni străini;

- 20 august 2016 – un atacator sinucigaș s-a detonat la o nuntă și a ucis 50 de persoane, rănind alte 94⁷;

- 24 august 2016 – explozia unei bombe pe drumul dintre Antalya și Kemer s-a soldat cu rănirea a doi polițiști;

- 6 octombrie 2016 – o explozie a avut loc în cartierul Yenibosna, Istanbul: 10 persoane rănite;

- 14 octombrie 2016 – un atac cu rachete a avut loc în Antalya, spre Kemer. Nu au fost raportate victime;

- 4 noiembrie 2016 – Diyarbakir, o mașină capcană a fost detonată: opt persoane au murit și peste 100 au fost rănite;

- 24 noiembrie 2016 – explozia unei bombe în proximitatea biroului guvernatorului din Adana: 2 persoane au fost ucise, și alte 21, rănite;

- 10 decembrie 2016 – o bombă a fost detonată în apropierea stadionului clubului de fotbal Beşiktaş, situat într-o zonă turistică din Istanbul, în care 44 de persoane, în cea mai mare parte ofițeri

de poliție, au fost ucise, iar peste 150 de persoane au fost rănite;

- 1 ianuarie 2017 – atentatul care a vizat clubul de noapte Reina, din cartierul Ortakoy, Istanbul, frecventat de străini: 39 de persoane ucise și 69 rănite⁸.

- 12 septembrie 2019 – Diyarbakir, o mașină capcană a fost detonată: 7 persoane au murit și 10 au fost rănite;

- 5 iulie 2019 – o mașină capcană a explodat în sudul Turciei, în apropiere de frontiera cu Siria. 3 oameni au murit și 2 au fost răniți⁹.

Pentru contracararea acestui val de atentate care au vizat Turcia și interesele acesteia, guvernul de la Ankara și-a fixat o strategie trilaterală: lupta cu toate mijloacele împotriva PKK, participarea la coaliția internațională anti DAESH și lupta împotriva DHKP/C. Este una dintre primele țări care s-a alăturat SUA, în 2001, în lupta împotriva terorismului. În mai 2002, Uniunea Europeană a introdus pe lista organizațiilor teroriste PKK și DHKP/C, organizații care reprezentau cea mai mare amenințare la adresa Turciei. De altfel, prin integrarea partidelor islamice, precum Refah Partisi sau Adalet ve Kalkmma Partisi (AKP), în sistemul legal de partide, odată cu reformele democratice ale statului din anii 1990-2000, singura problemă majoră rămasă este cea a separatismului kurd. Strategia împotriva terorismului, adoptată de Ankara, are la bază o lege din 2006, care stabilește pedepse drastice pentru cei vinovați de acte teroriste sau de propagandă teroristă. Legea include măsuri contestate, precum blocarea sau suspendarea unor publicații ori site-uri suspecte de propagandă teroristă. Accesul la datele și comunicațiile personale poate fi blocat fără mandat sau avertizare prealabilă, în cazul unei suspiciuni de terorism.

Dincolo de arhitectura instituțională, creată cu scopul diminuării amenințării teroriste sau a frământărilor interne (materializate prin tentativa eșuată de lovitură de stat, din 15 iulie 2015), Turcia rămâne un partener implicat total în bătălia anti DAESH, vizând, în același timp, atingerea propriilor obiective de securitate. De altfel, președintele Erdogan a subliniat, la momentul lansării operațiunii militare împotriva DAESH, că guvernul turc nu face diferența dintre PKK și DAESH, considerându-le pe picior de egalitate, ca amenințare. Astfel, operația militară „Izvorul păcii”, lansată la 9 octombrie 2019, este a treia intervenție

majoră a Turciei în Siria, din 2016 încoace. În timp ce Ankara o consideră o operațiune antiteroristă, cu scopul declarat de a elimina elementele teroriste din regiunea de frontieră cu Siria, în special membrii milițiilor kurde YPG (care au contribuit la lupta împotriva DAESH), aliații din NATO contestă oportunitatea acesteia. Mai mult, Turcia intenționează să creeze o fâșie de 30 de kilometri în interiorul statului sirian, sub justificarea apariției unei „zone sigure”. Prezența YPG în apropierea granițelor sale este percepută de Ankara ca o amenințare, în opoziție cu strategia unor state aliate în lupta împotriva DAESH, inclusiv Franța, care are o viziune diferită, în raport cu propriile interese.

Franța

Unul dintre statele occidentale cele mai afectate de terorism, Franța nu recunoaște, din punct de vedere cultural, minorități etnice. Consideră că religia este total separată de stat și ține de sfera privată, rezultând că nu poate înlocui sau intra în contradicție cu prevederile Constituției nicio formă de organizare religioasă.

Deși în Franța, din punct de vedere social, există o numeroasă comunitate arabo-musulmană, formată atât din imigranți (mulți dintre ei ilegali), cât și din cetățeni francezi, o estimare a numărului de persoane care o compun este dificil de realizat, deoarece este interzisă colectarea datelor cu caracter etnic sau religios în cadrul recensămintelor periodice. Toate teoriile și estimările converg către realitatea că islamul este a doua religie, ca pondere, în Franța, după catolicism.

Colonizând o mare parte din Africa, în trecut, un sentiment de revanșă istorică pare relativ ușor de mobilizat.

Iată că, din perspectivă culturală, socială sau istorică, confruntarea dintre islamism și valorile Republicii are rădăcini adânci. Cu toate acestea, terorismul islamist este o prezență relativ recentă, primele atentate islamiste lovind Franța între decembrie 1985 și septembrie 1986, fiind revendicate de gruparea Hezbollah, ca răspuns al implicării în războiul civil din Liban. Începând cu anul 2012, situația se schimbă radical, Franța începând să fie lovită de o serie de atentate jihadiste. Din momentul în care Statul Islamic a proclamat „califatul”, în iunie 2014, Franța a devenit țara cea mai afectată de terorismul islamist¹⁰. O enumerare a atacurilor teroriste săvârșite pe teritoriul Franței vine să susțină această afirmație:

- 15 martie 2012 – Mohamed Merah, a împușcat mortal trei militari, în plină stradă, la Toulouse și Montauban, iar la 19 martie a împușcat trei copii și un profesor în Toulouse, fiind ucis, la 22 martie, de poliție;

- 7 ianuarie 2015 – atacul terorist de la sediul publicației franceze de satiră Charlie Hebdo, din Paris, Franța: 12 persoane au murit și alte zece au fost rănite. Cei trei autori ai atentatului au fost identificați. Doi dintre ei erau frații franco-algerieni Said Kouachi (34 de ani) și Cherif Kouachi (32 de ani), iar al treilea, Hebdo Hamyd Mourad (18 ani), s-a predat poliției;

- 13 noiembrie 2015 – bărbați înarmați și atacatori sinucigași au comis un val de atentate la Paris, care au vizat restaurante, o sală de concerte și zona adiacentă Stade de France, și care s-au soldat cu 130 de morți și sute de răniți. Opt „teroriști” și-au pierdut viața în atentate, dintre care șapte s-au aruncat în aer. În paralel, teroriștii au deschis focul cu arme automate la restaurante și terase, la Bataclan, străzile Charonne, Bichat, la restaurantul Le Petit Cambodge, precum și la Fontaine au Roi, la intersecția cu Faubourg-du-Temple. Celelalte atentate, comise de atacatori sinucigași, au avut loc în apropiere de Bazilica Saint-Denis;

- 14 iulie 2016 – un tunisian de 31 de ani, aflat la volanul unui camion, a lovit mulțimea adunată la Nisa pentru focurile de artificii, lansate cu ocazia Zilei Naționale a Franței, provocând moartea a 86 de persoane și rănirea a peste 400, după estimările oficiale;

- 26 iulie 2016 – doi bărbați au luat mai mulți ostatici într-o biserică din regiunea Normandia. Preotul bisericii a fost ucis, în timp ce un alt ostatic a fost foarte grav rănit;

- 26 septembrie 2016 – un bărbat a deschis focul în fața unui supermarket din Port-Marly și a rănit grav două persoane, ulterior baricadându-se în propriul apartament;

- 20 aprilie 2017 – un polițist și-a pierdut viața, iar alți doi au fost răniți, în cursul unui schimb de focuri pe celebrul bulevard Champs-Élysées din Paris, agresorul fiind împușcat;

- 23 martie 2018 – patru persoane și-au pierdut viața și alte 16 au fost rănite, în cursul a trei atacuri în Carcassonne și în Trèbes (sudul Franței), inclusiv un ofițer de jandarmerie;

- 12 mai 2018 – un tânăr înarmat cu un cuțit a ucis un trecător la Paris și a rănit alți patru;

- 23 august 2018 – un bărbat înarmat cu un cuțit a ucis două persoane și a rănit grav o a treia persoană, în orașul Trappes, la periferia Parisului, fiind neutralizat, ulterior, de forțele de ordine;

- 9 septembrie 2018 – șapte oameni au fost înjunghiați în centrul Parisului, în plină zi;

- 8 octombrie 2018 – un bărbat a fost ucis și alți doi au fost grav răniți, într-un schimb de focuri într-un bar din Toulouse. Atentatorii au fugit cu o motocicletă, nefiind identificați;

- 11 decembrie 2018 – cel puțin două persoane au murit și alte zece au fost rănite, în urma unui schimb de focuri, în apropierea unui târg de Crăciun la Strasbourg, provocând panică;

- 27 iunie 2019 – două persoane rănite cu focuri de armă, în fața moscheii din Brest;

- 17 octombrie 2020 – un profesor a fost decapitat în Conflans-Sainte-Honorine, lângă Paris;

- 29 octombrie 2020 – un tunisian de 21 de ani a ucis trei persoane într-o catedrală din Nisa.

Răspunsul Franței, după valul de atentate teroriste, a fost rapid și energic: imediat după atacul multiplu de la Paris, din noiembrie 2015, a fost instituită starea de urgență pe întreg teritoriul național. Continuarea atacurilor a determinat prelungiri succesive ale acesteia (șase la număr), sprijinind dejucarea a 32 de atentate¹¹, oferind posibilitatea arestului la domiciliu extins, percheziții administrative fără aprobarea autorității judiciare, crearea de zone de securitate sau dizolvarea asociațiilor ori grupărilor care participă sau facilitează acte asociate terorismului. În ianuarie 2015 a fost lansată Operațiunea Sentinelle¹², în cadrul căreia forțele armate sprijină forțele Ministerului de Interne¹³ prin crearea de patrulare mixte, cu misiunea de menținere a ordinii publice, contribuind la o prezență masivă în locuri publice, în mijloace de transport sau obiective de interes turistic. Scopul principal este intervenția cât mai rapidă, descurajarea, prevenirea oricăror evenimente de tulburare a ordinii publice sau a acțiunilor teroriste. De altfel, după atentatele din Paris și din Nisa, din octombrie 2020, președintele Macron a decis să suplimenteze numărul militarilor implicați în operațiune, de la 3.000 la 7.000, în încercarea de a stopa seria de atacuri teroriste.

La 30 octombrie 2017, Franța a adoptat o nouă lege antiteroristă, care acordă puteri sporite oamenilor legii, limitând, în același timp,

controlul ramurii judiciare asupra acțiunilor acestora. Susținătorii acestor măsuri consideră că ele că vor crea condițiile necesare pentru oprirea avântului terorist și extremist în Franța. Legea conferă puteri sporite, care vizează inclusiv decizii legate de controlul frontierelor sau închiderea unor lăcașe de cult. De altfel, aceasta legiferează, practic, unele măsuri aplicate pe timpul stării de urgență, acordându-le statut permanent, în intenția de a crește eficiența în lupta împotriva acțiunilor teroriste.

Concluzii

Două state membre ale NATO, lovite frecvent de atacuri teroriste, cu consecințe economice sau sociale accentuate, implicate activ în eradicarea fenomenului terorist, partenere în coaliția internațională anti DAESH, se află în plin conflict diplomatic, declanșat de recente dispute verbale dintre președinții celor două țări, pe fondul situației generate de recente atacuri din Franța. Cu două săptămâni înainte de atacul asupra profesorului din Conflans-Sainte-Honorine, Macron a descris islamul ca pe o religie „în criză” și a anunțat noi măsuri împotriva „separatismului islamic”, declarație care a atras reacții din partea mai multor state majoritar musulmane, cu Turcia în prim-plan, cu îndemnul către liderii mondiali de a-i proteja pe musulmani, „dacă există opresiune împotriva musulmanilor în Franța”, conform declarațiilor lui Erdogan într-un discurs televizat. Disputa a degenerat, recurgându-se chiar la retragerea reciprocă a unor funcționari diplomatici sau la îndemnuri la boicotul comercial al produselor originare din cele două țări.

Asistăm, astfel, la canalizarea energiilor a două state partenere către o dispută care, paradoxal, limitează sau diminuează capacitățile sistemelor de prevenire a acțiunilor teroriste ale celor două țări în lupta împotriva terorismului, direcționând parte din resursele umane și materiale către rezolvarea crizelor de moment.

Fostul președinte al Organizației Națiunilor Unite, Kofi Annan, declara într-un interviu că „numai o organizare mondială este capabilă să facă față provocărilor la nivel planetar”. Terorismul este o provocare pentru toate statele lumii, astfel că, cel puțin în lupta împotriva terorismului, cooperarea foarte strânsă, dincolo de disputele vremelnice sau istorice ale unor state, reprezintă soluția.

NOTE:

1 <https://www.mediafax.ro/externe/un-faimos-profesor-afro-americananulează-toate-teoriile-despre-rasism-si-proteste-din-sua-19248874>, accesat la 20.11.2020.

2 <https://www.dw.com/ro/o-nou%C4%83-decapitare-islamist%C4%83-%C8%99i-ce-ar-mai-fi-de-f%C483cut/a-55326661>, accesat la 20.11.2020.

3 Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, Editura Rao, București, 2015, p. 20.

4 <https://romania.europalibera.org/a/r%C4%83spunsul-lui-macron-la-insulta-adus%C4%83-de-erdogan-a-retras-ambasadorul-de-la-ankara/30911360.html>, accesat la 20.11.2020.

5 Alexandru Nicolae Cucu, „Turcia și amenințarea teroristă”, *Revista Intelligence*, 22 decembrie 2016, <http://intelligence.sri.ro/turcia-si-amenintarea-terorista/>, accesat la 22.11.2020.

6 *Explosion in Ankara Kills at Least 34, Turkish Officials Say*, https://www.nytimes.com/2016/03/14/world/middleeast/explosion-ankara-turkey.html?_r=0, accesat la 20.11.2020.

7 *Atentate teroriste comise în Turcia (2015-2016) – cronologie*, <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2016/06/29/atentate-teroriste-comise-in-turcia-2015-2016-cronologie-10-05-07>, accesat la 20.11.2020.

8 *Atentatul de Revelion de la Istanbul*, <http://www.mediafax.ro/externe/video-atentatul-de-revelion-de-la-istanbul-erdogan-a-condamnat-dur-atacul-comis-in-clubul-de-noapte-bilantul-victimelor-cel-putin-39-de-morti-si-69-de-raniti-16045490>, accesat la 12.11.2017.

9 <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/atentat-terorist-cu-masina-capcana-in-turcia-3-oameni-au-murit-si-alti-doiau-fost-raniti-1155773>, accesat la 20.11.2020.

10 Sergiu Mișcoiu, *Un atentat ca o caricatură: islamismul în război cu Republica*, <http://pressone.ro/un-atentat-ca-o-caricatura-islamul-in-razboi-cu-republica>, accesat la 22.11.2020.

11 http://m.stiri.tvr.ro/fran-a-scapa-de-starea-de-urgenta-legea-antitero-intra-in-vigoare-la-miezul-nop-ii_824174.html, accesat la 21.11.2020.

12 <https://www.france24.com/en/20170810-operation-sentinelle-france-fight-counter-terrorism-woking>, accesat la 21.11.2020.

13 Gabriel Oprea, Ilie Botoș, Vasile Bogdan, *Sistemul de răspuns la terorism*, Editura Militară, București, 2014, p. 382.

BIBLIOGRAFIE

Andreescu Anghel, Radu Nicolae *De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, Editura Rao, București, 2015.

Cucu Alexandru Nicolae, „Turcia și amenințarea teroristă”, *Revista Intelligence*, 22 decembrie 2016, <http://intelligence.sri.ro/turcia-si-amenintarea-terorista/>

Mișcoiu Sergiu, *Un atentat ca o caricatură: islamismul în război cu Republica*, <http://pressone.ro/un-atentat-ca-o-caricatura-islamul-in-razboi-cu-republica>

Oprea Gabriel, Botoș Ilie, Bogdan Vasile, *Sistemul de răspuns la terorism*, Editura Militară, București, 2014.

<http://www.mediafax.ro/externe/video-atentatul-de-revelion-de-la-istanbul-erdogan-a-condamnat-dur-atacul-comis-in-clubul-de-noapte-bilantul-victimelor-cel-putin-39-de-morti-si-69-de-raniti-16045490>

<https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/atentat-terorist-cu-masina-capcana-in-turcia-3-oameni-au-murit-si-alti-doiau-fost-raniti-1155773>